

SZOMSZÉD ESZTER

Szvoren Edina „hiányos”, de
egyben „testes” novelláiSzvoren Edina: *Pertu*

Szvoren Edina 2010-ben jelentkezett első, önálló novellagyűjteményével, a *Pertuval*, amely teljesen lenyűgözte a kritikusokat.¹ Még abban az évben jelölték – egyetlen íróként – a magas presztízsű AEGON Művészeti Díjra, olyan nevek mellett, mint pl. Spiró György, Térey János vagy Esterházy Péter, amelyet aztán „elhalásztak előle”, viszont 2011-ben megkapta a Bródy Sándor-díjat.²

A szerző⁴ különleges írói stílusával való ismerkedést mindenképpen érdekes *Mentés*³ című írásával kezdeni, amely önéletrajz helyett készült, talán József Attila *Curriculum vitae*-jének modernkori változataként lehetne leginkább definiálni. Bemutató írásából a következők derülnek ki: 1974-ben született, Budapesten. Ahogy mondani szokás, hányattatott sorsú gyermek volt. Szülei nem voltak mintaszülők, de még ezt is olyan pikírt, cinikus humorral adja elő, hogy az ember nem is tudja eldönteni, hogy sajnálja-e vagy sem. „Értetlenül állok az *apám szájából szép volt az igaz* mítosza előtt. [...] A szeretteim haláláról való képzelgés apám halála óta kedves foglalatosságom.”

Diplomáját a Liszt Ferenc Zeneművészeti Akadémián szerezte karvezetés szakon, jelenleg hajdani középiskolájában tanít szolfézst és zeneelméletet. Olyan adatokat is megoszt velünk, amikre nem feltétlenül vagyunk kíváncsiak, pl. „Nevem csapszeget jelent.”, „Hónaljamat nem borotválom.”⁵ vagy „Az Eynsenck-féle stabil introvertált típusba tartozom, pulzusom alig

60, vérnyomásom alacsony. Nem élek.” Elmondása szerint kamaszként kezdett írni, sokáig küzdött az önkifejezés nehézségeivel, általában az volt a baja, hogy nem tudta befejezni, amit elkezdett, és ezért döntött a novellák mellett. Ugy gondolja, hogy egy regény megírása túl nagy falat lenne számára. A *Mentéssel* a későbbiekben még foglalkozom.

„Undorral védekezem mások testisége ellen, és vággyal a saját undorom ellen”

A *Pertu* szövegeit – röviden összefoglalva – éles váltások, változatos narráció, részletekre odafigyelés és rejtélyesség jellemzi. Szereplői változatosak, de felfedezhetők közöttük összefüggések. Nem ír terjengősen, kifejezései árnyaltak, de sokszor még így is szikárnak hatnak. Különös viszony fűzi az idegen szavakhoz. Állandó jelenségnek nevezhetők szövegeiben a közhelyszerű mondatok,⁶ amelyeket profin épít bele a cselekménybe, vagy a keretes szerkezetet biztosító ismétlődő kifejezései.⁷ Szeret grammatikai játékokat alkalmazni az elbeszélők személyével, számával vagy az igeidőkkel kapcsolatban, amellyel bizonytalanságban hagyja olvasóját. Látványos testábrázolás jellemzi,⁸ annak minden egyes szépségével, de főként negatívumával együtt. Rendszeresen találkozunk változatos anyagcsere-folyamatokkal, nyállal, verejtéssel, szexualitással és mindennek szagával. Elmondható, hogy az olvasás minden egyes érzékszervünket munkába állítja. Különleges a kapcsolata az emberi szőrrel és a hajjal. Számtalanszor olvashatunk ilyen és ehhez hasonló szavakat, kifejezéseket: „szőrszál”, „borosta”, „a szeméremdomb fekete irhája”, „fanszörzet”, „hónaljszőr”, „hajszál”. De más testrészek megfigyelése, körülírása is gyakori.⁹ Hangulata a reménytelenség, az irónia, a viszolygás és a tragikomédia között váltakozik. Sötét humora számomra teljes mértékben szerethető, viszont naponta csak kis mennyiségben. Ebben látható az ő nagysága, és ezzel emelték őt a legígéretesebb tehetségek közé.

„Elbeszéléseiben Szvoren Edina messzire cipeli a hőseit. Bicikliútra Szászföldön, menekülésszerű vakációra a fjordok közé, vagy a fjordoknál is fagyosabb, képzelt jövőbe. Még a gyerekkor díszletei is idegen tájként hatnak rájuk. De akárhová viszi őket, nem tud szabadulni tőlük: fájdalmas, forró, komikus élményeik a bőrére égnek” – áll a Palatinus által kiadott könyv hátsó borítóján. Az elidegenítés tehát legtöbbször nemcsak lélekben történik meg, hanem fizikailag is. A *Pertuban* lévő húsz írás három fejezetre tagolódik. Vegyük is sorra az elsőt, amelyben mindjárt skandináv területen találjuk magunkat. A *Jojka* egyes szám első személyben írt, múlt idejű

elbeszélése egy átlagos, északi hétköznapi, és az azt megelőző éjszaka álmának. Egy önmagát és a környezetét is alaposan megfigyelő nő vagy férfi – ezt nem tudjuk meg – mesél. Amíg nem tudunk meg bizonyos pluszinformációkat, hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy a szerző maga a főszereplő, de Szvorenél felesleges a megérzéseinkre hagyatkoznunk, a következő bekezdés úgyszólván átírja azt, amit eddig kigondoltunk. A főszereplő az egész napját arra áldozza, hogy megfejtse álmának lényegét, azon túl persze, hogy fontos hivatali ügyét is el kell intéznie. A szövegben háromszor ismétlődik az a jelenet, amikor elbeszélőnket megkérdezik neméről („A lapp nő azt kérdezte, *férfi vagyok-e vagy nő*”), és egyszer sem tudjuk meg a választ. Egy-két kiszólásból gondolhatjuk azt, hogy nő: „cukrot két hónapja már csak szexuális ellenszolgáltatásért lehetett kapni”¹⁰ – asszociálva a női kiszolgáltatottságra, vagy gondolhatjuk azt is, hogy férfi: „a nő megvesztegetéséhez még az sem csinált kedvet, hogy bizonyos mozdulatokra szerdánként kapható illatszer szabadult ki a szűk ruhájából.”¹¹ Egy olvasásszociológiai konvenció szerint az egyes szám első személyű elbeszélő nemét, ha ez másképp nincs jelezve, hajlamosak vagyunk a szerző nemével azonosítani. Az alapos megfigyelő technika is kitűnik, amikor az utcai munkásról ad leírást, és az írásnak keretes szerkezetet adó erkélyberendezés is ismétlődik.

A következő szöveg az *Így élünk*, elbeszélés egy család napjáról, órákra lebontva. A három gyerek szemszögéből ismerhetjük meg a napi rutint. Apjukat Atyecnek, anyjukat pedig Mamának nevezik. A történet sokszor eljuttat bennünket az „Ezt már nem hiszem el!” határára. Az elbeszélés hat óra egy perckor kezdődik, az ébresztéssel, az iskolába készülődéssel. Konkrétumokat nem tudunk meg, csak sejthetjük, hogy a három gyerek közül az „egyikünk” – a vesefülű – Mamama korábbi kapcsolatának gyümölcse. A középső, aki minden szempontból hátrányban van a fiúkhöz képest a családban, egy lánygyermek, akinek titkolni kell fejlődésnek indult testét a többiek, sőt még a barátai előtt is. Anyjuk egy igazán vérmes nő, otthon ő hordja a nadrágot, ő tartja kézben a családi ügyeket. Egyetlen pillanat, ami kizökkentheti a jól megszokott hétköznapiokból, amikor volt szeretője családlátogatást tesz náluk, akinek – mily meglepő – szintén vese alakú füle van. Ez egy látszólag minden szempontból hétköznapi család, de titkaik különössé teszik őket. Konkrétumokat most sem tudhatunk meg, kénytelenek vagyunk megérzéseinkre hagyatkozni. Ismét.

A soron következő novella is elég ellentmondásos. Címe: *Ácska, ocska*.¹² Harmonikus képpel indít, amikor is apa és lánya nyakukba veszik a várost, és kitroliznak az állatkertbe. Ők egy ún. háromgenerációs családban élnek, négyesben a nagymamával. Az elbeszélés az elnyomottak szemszögéből szólal meg. A problémák már a trolin kezdődnek, amikor is az ellenőr

bliccelésen kapja őket, és leszállítja őket a járműről. A kislány természetes módon mindent elhisz apjának, issza a szavait, bármit mond. De apa nem mond okos dolgokat, csak ezt a kislány még nem tudja. A moha a fáknak nem a „déli” oldalán nő, a sakktábla bábuját nem lónak, hanem „huszárnak” hívják, Enkidu nem Gilgames „lánya”, hanem a barátja és az angolkürt nem „rézfúvós”, hanem fafúvós hangszer. A focimeccsen pedig nem ismeri fel a lest, otthon pedig keringőzni tanítja a lányát négynegyedben. Az apa is csak egy gyerek. Ezekről függetlenül látszik, hogy imádják egymást, („Fogták egymás kezét.” – ötször ismétlődik) de amint hazaérnek, kiderül, hogy apának ez a sorsa. Otthon anyuka elnyomja őt is, és az egész családot. Ezzel a kis délelőtti sétával úgy érezhették, hogy bárhol jó, csak ne kelljen otthon lenni. A kislány és az apa is állandó frusztrációval küzd. Apa folyton elpirul, ha kijavítják, galambocská pedig szopja az ujját, és mindig rászólnak ilyenkor. („Ne szopd az ujjad!” – háromszor ismétlődik) Az apai nagymama, akivel együtt élnek, olyan jó szándékú, mint a fia, csak ő nem butaságokat mond, hanem butaságokat tesz, mint pl. véletlenül megöli a család kanáriját. Az anya így köszönti őket, amikor hazaérnek: „Anyád lefestette sárgára annak az idióta kanárinak a kalitkáját.” Majd ennek a történetnek a folytatása: „Megdöglött a kanári, rontott be a szobába anya tojásos kézzel. A nagymama csak jót akart. [...] Majd eltemetjük a Városligetben, és a földbe egy kicsi keresztet állítunk. Nem hiszünk istenben, üvöltötte anya a konyhából.” – kioktató hangnemben.

A kötet címadó novellája a különleges írói módszert alkalmazó *Pertu*. Szintén egy család életébe kapunk betekintést. Lehetségesen tartom, hogy ez az *Ácska, ocska* történet harminc évvel későbbi folytatása. Az elbeszélés minden mondata felszólító módú és jelen idejű, de ponttal a végén. Az olvasóban óriási feszültséget keltenek ezek a mondatok.¹³ Szilveszter napján látogatóba érkeznek a szülők a lányukhoz. A lányuk most tölti először családjával az ünnepeket, mivel elvált, és a közös gyermek a volt férjéhez került. Banális kis családi szituációnak lehetünk tanúi az egész este folyamán. Az anya (nagymama) ismét a domináns személy, politizál, és mindenkinek fejébe vágja a hibáit.¹⁴ Az apa (nagyapapa) igazi papucs, szava nincs.¹⁵ A lányuk az idegösszeroppanás szélén áll, de még ezt sem veszik észre, majd mindezt megtetézve felajánlják neki, hogy tegeződjenek, hisz már elmúlt negyven éves. „Minden megszólalásuk, mozdulatok determinált. Ettől a távolságtól minden mondatban valami jéghideg irónia is képződik.”¹⁶ Szokatlan értékrendekkel találkozunk.

A *Balholmi lányok*¹⁷ a fejezet címadó novellája. A helyszín egy szakmunkásképző lánykollégiuma. Az elbeszélés szokatlanul egyes szám második személyű és jelen idejű. Főszereplőnk az *Ácska, ocska* galambocskája, amire a történet vége felé tudunk következtetni, mivel nem tud jól keringőzni,

az apja négynegyedekben tanította. Itt is, mint minden közösségi helyen, beavatással kezdődik az újonnan érkező lányok élete. Egymás felmérése, mindenki figyel mindenkit, dominancia-viszonyok rendezése (ki kap saját ágyat és ki nem), majd az első testi (első menstruáció, az első hónalj- és lábszörtelenítés, az első melltartó használata) és erotikus élmények pl. az ismerkedési esten a fiúkkal. Hangsúlyos, hogy története nem egyedi, ebben a kollégiumban minden lánynak ugyanaz a sorsa. Egyszer mindenkire sor kerül. A novella ismétlődő mondata ezúttal a: „*Lukak mindenhol vannak.*” Galambocskának lételeme az érintés, keze minden lukra rátalál. Ezt eleinte még ő sem veszi észre, a nagyobbak hívták fel rá a figyelmet. Mindenkit a felsőbb évesekhez fűződő kapcsolata határoz meg: „*Már kapiskálsz, hogy ártatlanság nem létezik, csak túl tág határok. [...] Még nem tudod, mik a rossz szokásaid? Majd ők megmondják.*”¹⁸

Az fejezetzáró elbeszélés a Nem. Egy lány anyjához fűződő ellentmondásos viszonya a téma. Ha valójában ez a téma. E szöveg elemzésekor akadályokba ütköztem. Nem tudtam eldönteni, hogy kivel, illetve kikkel is van a probléma. Az anya hiszi azt, hogy terhes és normális életet él, vagy a lánya hiszi azt, hogy az anyja gyermeket vár, pedig nem is? Az, hogy ez nem egyértelmű, a novellát valahogy még jobbá teszi. Mindenesetre viszolyogtató leírását adja az anya egész napos tespedésének, majd az éjszaka elkezdődő „életének”, a borítékolásnak, amely kicsit egybecseng Örkénytől a *Tóték* dobozolás jeleneteivel. A helyszín az otthon, a konyha, a hálószoba, a fürdőszoba és egy kórházi terem között váltakozik. A Szvorenre jellemző naturalisztikus leírások teljes garmadája vonul itt föl.¹⁹

A szerzőnk írásmódja magabiztos szövegkezelési tudásról árulkodik. A bírálók a következő két fejezetet tartják a legjobbnak a három közül. Az *Ió* öt, a *Percek egy sün életéből* pedig még nyolc novellát tartalmaz. Képviláguk még sötétebb és reménytelenebb, mint az előzőé, történeteik még rejtélyesebbek. Továbbra is sok a miért. Szövegszervező erejüket a Balholmi lányok egyik gondolata ábrázolja legjobban számunkra, miszerint „*az egyetlen bizonyosság a hiány*”²⁰, és ezt a saját bőrünkön érzékeljük. „*Miután megismerjük a szövegek „valódi” arcát, minden vágyunk, hogy visszajussunk a megnyugtató nem-tudásba.*”²¹

Az *Ió*²² fejezetcím arra enged következtetni, hogy egy mitológiai alapú rész következik, de csak az első három novellában van *Ió* nevű szereplő, és a név különböző személyeket takar. A *Pyrus communis*-ban az elbeszélő vidéki barátnője, akivel biciklitúrára készülnek, a *Szil, szál, szalmaszál*-ban egy elesettekhez vonzódó logopédus, az *Érett, fáradt, melegben* pedig egy volt szeretőjét zárt intézetben meglátogató nő, aki olykor kívülről kezdi szemlélni önmagát. Az *És néhány hiányban* eltűnik a szemünk elől *Ió*, és egy teljesen más történetben találjuk magunkat. Egy német család

kirándulni indul az Elba mentén. A kutyájukkal indulnak, aki útközben végelgyengülésben pusztul el. A mostohaanya szemszögéből ismerjük meg a történeteket. Kapcsolata sem a férjével, sem a mostohalányával nem mondható bensőségesnek. A lány irtózik minden érintésétől, az apa viszont ugyanezekre vágyna. A szexuális életük a minimálisra csökkent, az anya még élvezetét sem leli benne. Jól érzékelteti, hogy egy-egy ilyen jelenetet egyáltalán nem ír körül – de ez az egész Szvoren-novellisztikára is igaz lehet. (pl. „elfogadtam a kezembe adott nemi szervet”, „kiverte magának”, „kinyalt”, „dugott”). A cím a novella végén nyer értelmet, amikor egy közös kép készül új lengyel ismerőseikkel.

A fejezet utolsó novellája *A szállásadónő rövid éjszakái*. Az elbeszélés többes szám első személyben indul, a szereplőink: „egyikünk”, „másikunk” és a kisfiunk, akik szintén utazásra készülnek egy északi tájra. Az író kezdeten bővített tőmondatokból építi fel a szöveget, majd váltás következik. A házaspár kapcsolata mindvégig harmonikusnak bizonyul, amíg be nem következik egy váratlan fordulat. A szállásadónő a három hónapos ott-tartózkodásuk alatt elcsábította „egyikünket”, a szoptatós anyát, és leszbikus kapcsolatba kezdenek. Az elhagyott apa pedig beteg gyermekével utazik haza. A legérdekesebb, hogy erre a bontakozó kapcsolatra eleinte semmilyen jel nem utalt. Az anyának a viszony kezdetén elapad a teje, de amikor kezd lelkiismeret-furdalása lenni a családjá és elhunyt gyermeke miatt, újra megindul a tejelválasztása, és elhagyja szeretőjét.

A *Percek egy sün életéből* című ciklus nyolc novellát tartalmaz. Témái még sötétebbek, rejtélyesebbek és reménytelenebbek, mint az előzőeké. A hiány itt is jó szövegszervező erő. A szereplők jellemábrázolása sokszor elnagyolt. „Szvoren kerül minden bűvös lélektani megközelítést, ügyetlen vagy együgyű pszichologizálást.”²³

A *Ha végeztél* egy izomsorvadásos anyját egyedül ápoló lányról szól. Életét folyamatos önuralom alatt tartja, hogy kibírja a megpróbáltatásokat. A *Kedves, jó Ap* elbeszélői módszere különleges. Egyszer az értelmi fogyatékos fiú mesél, máskor ugyanazokat Ap (az apa) mondja el saját szemszögéből. A *Korán feküdtek aznap* egy fiútestvérpárról szól, akiknek az apja öngyilkosságba menekült. Aztán pedig ők menekültek el otthonról. A *Percek egy sün életéből* egy paranoiás, idős bácsi története. A *Bizalom*, a *Mindenki, valakit* és *A hét vége* mind egy-egy értelmetlen gyilkossági esetet dolgoz fel.

A *Temetés* az egyik legjobban sikerült elbeszélés. Humora rendkívül szarkasztikus és parodisztikus. Az elbeszélő nagymamájának temetésén vagyunk, amely önmagában igen szomorú esemény, de elég hamar megtudjuk a nagymamáról, hogy nem volt éppen a legjobb ember. A rokonokról is elég sok minden kiderül. Olyan ez, mint a legtöbb családban.

Őket nem válogathatja meg az ember.

Ez az a novella, amelyben a legtöbb hasonlóság fedezhető fel az író nő „önéletrajzával”, és ezt tekintem az egyetlen írásnak, amelyben valamelyest felfedezhetők feminista jellemvonások. Néhány idézettel szemléltetném: „Mind a műveletlenségnek, mind a műveltségnek van egy eszményi foka: aki nálunk pallérozottabb, az kékharisnya, aki pallérozatlanabb, izzadt talpú sutyerák.”²⁴ „Ki nem állhatom azokat az embereket, akik férfinak nézik a nadrágos, rövid hajú nőket, s azokat, akik idegen emberek kézírását rosszul olvassák – mert általában éppen azok néznek férfinak, akik rosszul olvassák a kézírásomat. Görbén tartottam magam, hogy összezavarjam őket.”²⁵ „... és anyámat évente egyszer azzal heccelték, hogy a rák lelki betegség, az erős menstruációs fájdalom pedig a női szerep elutasítása.”²⁶ „Fölháborított, hogy a nagyanyám azt képzei, minden nő gyereket akar, s ugyanazt a csalódottságot éreztem, mint az iskolában, amikor a tanítónőnk azt hitte, hogy hatéves létemre nem tudok olvasni.”²⁷ Szvoren Edina szövegei nem illeszkednek az ún. női érzékenység koncepciójába. A bírálói sokszor nem tudják, hogyan is viszonyuljanak írásához, figyelembe vegyék-e, hogy nő írta vagy sem. De mégis vannak utalások, amelyek árulkodnak a szerzőnk női mivoltáról. A húsz novella között egyetlenegynek van férfi elbeszélője (*Mindenki, valakit*), és a többi írásban is igen tragikusak és katasztrofálisak a férfi szerepek. (*Ácska, ocska; Pertu; Érett, fáradt, meleg; És néhány hiány; A szállásadónő rövid éjszakái; Kedves, jó Ap; Korán feküdtek aznap; Percek egy sün életéből; Mindenki, valakit; A hét vége*) A nemiség kérdése is többször felmerülhet bennünk olvasás közben. A *Jojkában* a főszereplőtől kérdezik meg többször, hogy nő-e vagy férfi, *A szállásadónő rövid éjszakáiban* is sokáig titok övezi, hogy kiket takar az „egyikünk” vagy „másikunk” elnevezés, majd *A hét vége* című novellában is problémás a kisebbik testvér neme.

Sok írónőre az a jellemző, hogy szabadon, megkötöttségek nélkül beszél életéről, vágyairól, érzéseiről, és a testéről,²⁸ Szvoren-nél pedig ugyanez mintha nem kerülne olyan könnyen felszínre. „Undorral védekezem mások testisége ellen, és vággyal a saját undorom ellen.”²⁹ – vallja egyik szereplője, és ez a mondat kulcsmondattá válik Szvoren egész novellisztikájára nézve. Ha a szexualitás kerül szóba, nem körülír, hanem konkretizál. Mintha ilyenkor nem az érzelmeké lenne a főszerep, hanem az ösztönöké. A vágyak mielőbbi kielégítése, más nem számít. Csak túl lenni rajta. Viszont az is nagyon szembetűnő, hogy önmagában a testről, testrészekről nagyon szívesen ír, külső megfigyelőként viszonyul önmagához is. „Aprólékos, parányi megfigyeléseket halmozó stílusából fakadhat, hogy voltaképpen bármiről ír, érdekes. A lényegre törő látásmód [...] minden fordulatában jellemzi a könyvet.”³⁰ E két terület (szexualitás és testábrázolás) élesen elkülönül prózájában.

Zárásul visszatérek a *Mentéshez*³¹ – *Önéletrajz helyett* –, amely a novelláskötet elolvasása után szintén egy önálló novellának is tekinthető. Ha jobban megnézi az ember, a 2008-as önéletrajz egy-egy mondata a *Pertuban* visszaköszön. A szülőkhöz fűződő viszonyt több írás is feldolgozza. Az *Így élünk* Mamamájából és a *Temetés* című novella szereplőiből összeállhat Szvoren anyaképe.³² Az apa a *Korán feküdtek aznap* öngyilkosságba menekülő szülőjéhez hasonlítható.³³ Egy különleges azonosságot fedeztem fel a *Ha végeztél* szereplője, és az író között is, amikor arról ír, hogy „osztálytársaim azzal vádoltak, hogy elloptam Akli Miklóst.” A novellában tehát önmagáról is ír pár sorban: „Valaki kiabál, figyelmeztetett osztálytársam, aki ellopta tőlem az Akli Miklóst, pedig a szüleinek kétezer könyve van. Furcsa lány. Hét éve zongorázik, de a Máté Péter-számokat még mindig nem tudja eljátszani.”³⁴ Még netnaplójában is ezt olvashatjuk, hogy nincs meglepődve zenei tudásával.³⁵ A „Hónaljamat nem borotválom” mondat, ha nem lenne benne, szinte már hiányozna. Különleges viszony fűzi a testszőrzethez, ez vitathatatlan. Itt egy konkrét írást nem tudnék említeni, mivel mindben szerepel ilyenemű hasonlóság, de a *Balholmi lányok* és az *És néhány hiány* foglalkozik kiemelten a hónaljszőrzettel.

Szvoren Edina elbeszélői módszerére még számos jelzöt fel lehetne sorakoztatni a részvételtől a könyörtelenig. Prózáját kiüresedett kapcsolatok, szörnyű körülmények között élő emberek, betegség, alkoholizmus, és borzasztó gyermekkor határozza meg. Sokszor saját élményekből táplálkozik, és ez okozhatta, vagy ha úgy tetszik, mindennek köszönheti a szerzőnő elidegenítő és hiányos stílusát. Társadalom- és világábrázolása rendkívül reménytelennek és komornak hat, viszont groteszk humorával – amely akár még külön tanulmányra is érdemes lehet – finomítani tud az olvasóban kialakuló képen.

Jegyzetek

¹ Pl.: Urfi Péter: „Remekbe szabott novellák. Az utóbbi évek (sőt évtizedek!) legerősebb bemutatkozása.”; Takács Ferenc: „Első kötet – ki hinné? Olyan, mintha legalábbis tizedik kötet lenne, beérkezett, pályája csúcsáról körbe tekintő szerző könyve.”

² Ezt a díjat mindig az előző évben kiadott, legjobbnak talált első kötetes prózaírónak ítélik oda. Az indoklásban a zsűri „az írásművek kiérlelttségét” és „az írói világ gazdagságát” emelte ki.

³ Réz Pál szerint: „legérzékenyebben a megaláztatokra és megszorítottakra figyel (legyen az ő maga vagy más). Szvoren azonban [...] az emberi szolidaritást már-már erotikává lényegíti át, testközelbe hozza. Ez nagyon eredeti és nagyon

szép.”

⁴ Interneten is elérhető. SZVOREN 2008

⁵ Később még több szót ejtek erről.

⁶ Pl. az *Így élünkben*: „Korán kelünk, hogy legyen kedvünk lefeküdni.”; „Hogy jobban essék az ágyban fekvés, foteleink egytől egyig kemények.”; „Langyos vízben fürdünk, hogy a hideg ágynemű melegebbnek hasson.”

⁷ Pl. a *Pertu* című novellában: „A párkányra szerelt tuskesoron csússzon meg a fény.”; „Csillanjon meg a fény a párkányra szerelt tuskéken, mint egy nyálas fogsoron.”; „A párkányra szerelt tuskesoron akadjon fönn egy fűzöld szilveszteri girland.”

⁸ Szegő János ezt írta: „Tragikus, egyszerűségében, köznapiságában is pompázatos próza Szvoren Edinéé. [...] Legjobb mondataiban mintha fiziológiai-mentális röntgenképeket készítené a figurákról.”

⁹ köröm, mell, emlő, megkeményedő mellbimbó, nyál, nyálaz, a nyál szaga, bőr, csipa, húsos száj, csiklóforma száj, nyelv, fehér nyelv, nemi szerv, comb, pisil, vér, visszér, vastag ujjak, lábujjak, folyadékkal telt ciszták, szemhéj mögött vándorló dudor, izom, izzadság, csupasz, meztelen test, genitáliák stb.

¹⁰ SZVOREN 2010, 8.

¹¹ SZVOREN 2010, 14.

¹² SZVOREN 2010, 30–36.

¹³ Szegő János: „Mik ezek? Felszólítások? Parancsok? Sugalmazott mondatok? Mi érvényesül? Az elbeszélő akarata, vagy az elbeszél világ rettenetes-természetes rendje?”

¹⁴ „Anyukáék legyenek mindig mindenhova pontosan érkező emberek, keltsenek szinte lelkiismeret-furdalást pontosságukkal. [...] Anyuka legyenze magát áruházi reklámújsággal, izzadjanak nevetóráncai. [...] Legyen szebb lábikrája, mint a lányának. [...] Lásson Anyuka összefüggést a lány rendhez való viszonya és a válás között. [...] Lásson szoros összefüggést a lánya konyhai ügyetlensége és a válás között. [...] Legyen Anyuka félszlovák, s keltsen mind Apukában, mind a lányukban szorongást annak a tudata, hogy Anyuka is volt gyerek.”

¹⁵ „Legyenek a nők testileg erősebbek a férfiaknál, legyenek kiheverhetetlenül hatalmasok. Legyen a nő gyerek nélküli anya, az anya pedig hímivarszerv nélküli férfi.”

¹⁶ SZEGŐ 2011

¹⁷ A cím forrása Weöres Sándor versének, a *Norvég leányoknak* a Kodály Zoltán által megzenésített változata: *A Balholm-i leányok, /leányok mind / csúcsos csuklyát viselnek. / Mindig mosolyognak, / de sohase nevetnek.*

¹⁸ SZVOREN 2010, 58.

¹⁹ „Anyám hidrogénnel szókített bajszán izzadságcsöppek ülnek. [...] Szabad kezével a hálóinge alá nyúl. Alsóneművel el nem nyomott fekete szőrzetét fésülgeti, tenyerével a szőrszálak rugózását próbálgatja. Anélkül, hogy szemét a könyvről levénné, előhúzza a kezét. Ujjai hirtelen kunkorodó szőrszálat tartanak. Kezét a máris megnyalazott szájhoz emeli. Ujjaira bandzsítva körülnyalja a szőrszál faggyús végét, és a nyíló száj hangjára elfutja a libabőr. Körözni kezd a szőrszállal az orrgumó körül.”

²⁰ SZVOREN 2010, 65.

²¹ FICSOR 2010, 71.

²² Ióra szemet vetett Zeusz, és ezért Héra féltékenységből egy fehér tehénné változtatta, és böglyöket küldött bosszantására. Állítólag ezért üldözik azóta is a teheneket ezek a rovarok.

²³ SZEGŐ 2011

²⁴ SZVOREN 2010, 187.

²⁵ SZVOREN 2010,191.

²⁶ SZVOREN 2010,197.

²⁷ SZVOREN 2010,199.

²⁸ Pl. *Éjszakai állatkert, Szomjas oázis* antológiák (FORGÁCS – GORDON – BÓDIS 2005, FORGÁCS 2007)

²⁹ SZVOREN 2010, 178.

³⁰ BÁTHORI 2010

³¹ SZVOREN 2008

³² „Anyám közvélemény-kutatások tudományos feldolgozásával tartott el bennünket.”; „Mélyen és sokféleképp hatott rám anyám születéséről szóló története, melyben azzal vívja ki orvosai elismerését, hogy hangtalanul vajúdik...”

³³ „Apám keze egy öngyilkossági kísérlet következtében ideiglenesen megbénult. [...] 1990 tavaszán meghalt apám. Gyógyszerekre ivott alkoholt.”

³⁴ SZVOREN 2010, 167.

³⁵ Pl. SZVOREN 2011b

Rövidítés- és hivatkozásjegyzék

BÁRÁNY – KÁROLYI – KERESZTESI – SZILASI 2010 – BÁRÁNY Tibor, KÁROLYI Csaba, KERESZTESI József, SZILASI László, *És-kvartett Szvoren Edina Pertu című novelláskötetéről*, *ÉS*, 2010. okt. 8. http://www.es.hu/2010-10-10_s-kvartett.

BÁTHORI 2010 – BÁTHORI Csaba, *Fényes, érzéki belépő*, *Nszab*, 2010. aug. 28. http://nol.hu/lap/konyvszemle/20100828-fenyos_erzeki_belepo.

FICSOR 2010 – FICSOR Benedek, *„Az egyetlen bizonyosság a hiány”*, *Műút*, 4 (2010), XXI, 70–74.

FORGÁCS – GORDON – BÓDIS 2005 – *Éjszakai állatkert: Antológia a női szexualitásról*, szerk. FORGÁCS Zsuzsa Bruria, GORDON Agáta, BÓDIS Kriszta, Bp., Jonathan Miller, 2005.

FORGÁCS 2007 – *Szomjas oázis: Antológia a női testről*, szerk. FORGÁCS Zsuzsa Bruria, Bp., Jaffa, 2007.

LENGYEL 2010 – LENGYEL Imre Zsolt, *Lányfivérünk*, *Műút*, 4 (2010), XXI, 74–76.

RÉZ 2008 – RÉZ Pál, *Néhány szó*, 2008. 11. 01., <http://www.litera.hu/irodalom/nehany-szo>

SZEGŐ 2011 – SZEGŐ János, *Keserű orvosság*, 2011. 02. 08. <http://www.litera.hu/hirek/keseru-orvossag>.

SZVOREN 2008 – SZVOREN Edina, *Mentés: Önéletrajz helyett*, 2008. 11. 01. <http://www.litera.hu/irodalom/szvoren-edina>.

SZVOREN 2010 – SZVOREN Edina, *Pertu*, Bp., Palatinus, 2010.

SZVOREN 2011a – *Szvoren Edina netnaplója*, 2011. 01. 31. – 02. 06.

<http://litera.hu/magazin/netnaplo/Szvoren+Edina+>

SZVOREN 2011b – SZVOREN Edina, *Fürdés*, 2011. 02. 05. <http://litera.hu/netnaplo/furdes>

TAKÁCS 2010 – TAKÁCS Ferenc, *A megírás örömei*, *Mozgó Világ*, 2010/07. <http://mozgovilag.com/?p=3585>.

URFI 2010 – URFI Péter, *Könyv – A játszótér szomorúsága – Szvoren Edina: Pertu*, *Magyar Narancs*, 2010. dec. 2. <http://magyarnarancs.hu/index.php?gcPage=/public/hirek/hir.php&id=22712>.

